

พัฒนาการของหลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

นางสาววนิดา วุฒิสถียร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2527

ISBN 974 - 563 - 404 - 2

009392

17183443

②

THE DEVELOPMENT OF THE HISTORY CURRICULUM
AT ELEMENTARY AND SECONDARY EDUCATION LEVELS

MISS WANIDA VUTHISATHIRA

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Educational Administration
Graduate School
Chulalongkorn University

1984

หัวข้อวิทยานิพนธ์

พัฒนาการของหลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์ในระดับ
ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

โดย

นางสาววนิดา วุฒิสถียร

ภาควิชา

บริหารการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.สังค์ อุทรานันท

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

สุประคิษฐ์ บุณาค
..... คนบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิษฐ์ บุณาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... *ดร. อมรชัย* ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรชัย ตันติเมธ)

..... *ดร.สังค์ อุทรานันท* กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สังค์ อุทรานันท)

..... *ดร.บุญมี เฌยฮอด* กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญมี เฌยฮอด)

..... *ดร.รัตนา* กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รัตนา ตุ้งคสวัสดิ์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การจัดวิชาประวัติศาสตร์ในหลักสูตรของโรงเรียน ส่วนใหญ่จะจัดแยกเป็นวิชาเอกเทศ ควบคู่กันกับวิชาภูมิศาสตร์ แต่ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้เริ่มมีการจัดวิชาภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์รวมกลุ่มอย่างกว้าง ๆ กับวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม เป็นหมวดวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นเตรียมอุดมศึกษาก่อน แล้วจึงขยายจนครบทุกระดับการศึกษาในหลักสูตร พ.ศ. 2503 โดยนิยมจัดเนื้อหาเป็นแบบวงกลมหลายวงที่มีศูนย์กลางร่วมกันอยู่ และจัดเป็นหัวข้อสำคัญ ๆ เรียงตามลำดับเวลา ก่อนหลัง ต่อมาได้เริ่มการจัดแบบบูรณาการเนื้อหาจากหลาย ๆ สาขาวิชาอย่างกว้าง ๆ โดยมีตัวผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2498 และ 2503 ก่อน แล้วจึงจัดแบบบูรณาการทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ในหลักสูตร พ.ศ. 2521

การกำหนดจุดมุ่งหมายของวิชาประวัติศาสตร์ แต่เดิมเป็นจุดมุ่งหมายแคบ ๆ ที่มุ่งเพียงเพื่อให้ผู้เรียนมีความรักชาติ ภูมิใจในชาติและผลงานของบรรพบุรุษ กับให้รู้เรื่องโลกและชาติต่าง ๆ เพื่อขยายความรู้ความคิดให้กว้างขวางขึ้น จนกระทั่งเมื่อไม่นานมานี้ จึงได้เปลี่ยนแปลงมาเป็นจุดมุ่งหมายที่มีขอบเขตกว้างขวางขึ้นทั้งในด้านการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมต่าง ๆ อันพึงปรารถนาของสังคมไทย เพื่อความเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและของโลก ให้มีความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ และมุ่งพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียน ให้รู้จักคิด ไตร่ตรอง และตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล เข้าใจปัญหาของบ้านเมือง มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคม ในปัจจุบัน การกำหนดจุดประสงค์รายวิชาในระดับชั้นมัธยมศึกษา และจุดประสงค์ของหน่วยเนื้อหาในระดับชั้นประถมศึกษา มีแนวโน้มเป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมมากขึ้น

ในด้านการจัดและกำหนดเนื้อหาของหลักสูตร เนื้อหาของประวัติศาสตร์ไทย มีลักษณะคงที่ ไม่เปลี่ยนแปลงจากเดิมมากนักในระยะหลายสิบปีที่ผ่านมา เนื่องจากวิชาการประวัติศาสตร์ไทยมิได้มีการเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าไปจากเดิมเท่าไร จนกระทั่งถึงหลักสูตรประถมและมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 กับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 เนื้อหาของประวัติศาสตร์ไทยในหลักสูตรของโรงเรียน

จึงขยายกว้างไปถึงประวัติศาสตร์ท้องถิ่น กับเรื่องราวทางบ้านสังคมและเศรษฐกิจ
มากขึ้น ส่วนประวัติศาสตร์ต่างประเทศ ก็ขยายขอบวงออกไป มีความหลากหลาย
และเน้นเนื้อหาที่เป็นประวัติศาสตร์ร่วมสมัยกับเหตุการณ์ปัจจุบัน ซึ่งสัมพันธ์ถึงการ
ดำเนินชีวิตของคนไทยมากขึ้น

Thesis Title: The Development of the History Curriculum at
Elementary and Secondary Education Levels

Name: Miss Wanida Vuthisathira

Advisor: Associate Professor Sangad Utranand, Ed.D.

Department: Educational Administration

Academic Year: 2526

ABSTRACT

The main objective of the thesis is to gain knowledge of the development in Thailand of history curriculum at both elementary and secondary education levels. A general survey is thus made to unfold this development from the first establishment of schools and the first effort made by the Thai Government during the reign of King Rama V to introduce modern curriculum as well as modern teaching-learning process. However, the attempt can only be limited to the development of aims, objectives and major characteristics of the content or subject matter of the so-called "general education" curriculum.

The research can be said to be documentary or historical in approach. Also similar to most historical writings, the research report is written in the manner of analytical description.

It is found from the survey that:

During the reign of King Rama V, history only had its place as part of the Thai language curriculum by providing the curriculum with historical readings. The study of history did not appear in the school curriculum until B.E. 2454 during the reign of King Rama VI that it was incorporated into school curricula at all levels, thus

signifying an official acceptance of the role of history in general education in Thailand. As to how much and how well the study of history be integrated as part of the curriculum, it depends mostly upon the attitudes of those involved in the formulation of curriculum in each particular period.

It is not far from truth to state nevertheless that the place of history in school curriculum up to World War II was almost always a companion-subject to geograph. Since then history and geograph were loosely combined with civic and ethical studies, thus forming the so-called social studies curriculum. This type of curriculum design was first found in that of the pre-university education level, after which it was found in curricula of other levels of education, particularly in that of B.E. 2503. In it, the content or subject matter was chronological in sequence and cyclic in order. It was only from B.E. 2521 on that the social studies curriculum has become more integrated in nature and student-centered in approach.

As regards the aim of historical study in school curriculum, traditionally it was directed mainly to implant upon students a sense of pride in national glory and cultural heritage. Other aim as to promote the general knowledge of the world at large was still proportionately limited. Only recently could one find a wider concern in curriculum design for broader aims, not only at building up closer ties with the Thai society in various aspects such as good citizenship, acceptable values and moral judgment, but also at promoting better understanding with peoples of other nations/ cultures as well as at stimulating intellectual curiosity, rational thinking, ability to

make sound judgment and to live peacefully with nature both physical and social. On the whole, the specific objectives of each individual course or unit of study tended to become more and more behavioral.

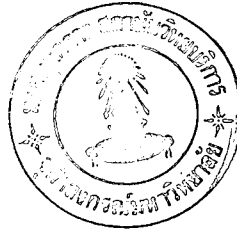
Considering content of history curriculum, it can be said that those of the Thai history have rarely changed for decades. This is due to the fact that, until recently, the study of Thai history has never been scientific and systematic, thus has never been satisfactorily developed as an independent discipline. Only since B.E. 2521 for elementary school curriculum and B.E. 2524 for that of secondary schools has the content of Thai history been wider as to cover other facets of history such as social and economic in addition to political history and to give place to local history of various communities side by side with national history. Regarding history of the world, the new curriculum offers more varieties with emphasis upon contemporary history, thus making the study of history more meaningful to students' everyday life.

กิติกรรมประกาศ

งานการศึกษาครั้งนี้สำเร็จลงไปได้ ด้วยความช่วยเหลือและให้กำลังใจ จากญาติสนิทมิตรสหายจำนวนมาก ความร่วมมือช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน หลายแห่ง อาทิ ห้องสมุดของสถานศึกษาต่าง ๆ ห้องสมุดยูเนสโก บริติชเคาน์ซิล หอสมุดแห่งชาติ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ห้องสมุดกระทรวงศึกษาธิการและศูนย์ พัฒนาหลักสูตร ความอนุเคราะห์จากคุณเสงี่ยม จิตจันทร์เพ็ญ ในด้านการพิมพ์ต้นฉบับอย่างเร่งรีบ ภายในเวลาอันจำกัด ความอนุเคราะห์เป็นพิเศษจากอาจารย์ราตรี วัฒนาภิรมย์ แห่งภาควิชาภาษาไทย วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ ในด้านการรวบรวมเอกสาร ข้อมูล การคัดลอกต้นฉบับสำหรับพิมพ์และงานตรวจทานแก้ไขต้นฉบับที่พิมพ์แล้ว และที่ ขาคมิได้ก็คือ ความกรุณาของรองศาสตราจารย์ ดร.สงัด อุทรานันท์ ที่ได้แสดงความ ห่วงใย ติดตามผลงานและให้คำปรึกษาแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยและ การเรียบเรียงงานเขียนขึ้นนี้อย่างใกล้ชิดและอย่างดียิ่ง จึงใคร่ขอขอบคุณและขอบ พระคุณทุก ๆ ท่าน มา ณ โอกาสนี้

วนิดา วุฒิสถียร

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
กิตติกรรมประกาศ	ญ
สารบัญ	ฎ
สารบัญตาราง	ณ

บทที่

1. บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	8
ขอบเขตของการวิจัย	8
วิธีการและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย	8
วิธีการเสนองานวิจัย	10
2. แนวความคิดเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์	11
สถานะของวิชาประวัติศาสตร์ในหลักสูตรของโรงเรียน.....	11
สถานะของวิชาประวัติศาสตร์ในหลักสูตรของโรงเรียนใน ประเทศอังกฤษ	19
สถานะของวิชาประวัติศาสตร์ในหลักสูตรของโรงเรียนใน กลุ่มประเทศภาคพื้นทวีปยุโรป	26
สถานะของวิชาประวัติศาสตร์ในหลักสูตรของโรงเรียนใน สหรัฐอเมริกา	30

บทที่

	แนวความคิดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายและการจัดเนื้อหาของ	
	วิชาประวัติศาสตร์ในหลักสูตรของโรงเรียน	42
	จุดมุ่งหมายของวิชาประวัติศาสตร์ในหลักสูตรของ	
	โรงเรียน ๕.....	42
	การกำหนดและการจัดเนื้อหาของหลักสูตรประวัติศาสตร์	
	ในโรงเรียน ๖.....	52
3	หลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์ในโรงเรียนของไทยก่อน พ.ศ.	
	2475 ๗.....	63
	วิชาประวัติศาสตร์ในหลักสูตรของโรงเรียนก่อน พ.ศ.	
	2453 ๘.....	63
	ประกาศการเรียนหนังสือว่าด้วยการกำหนดการสอนได้	
	ความรู้วิชาหนังสือไทย พ.ศ. 2428	74 ๗
	พระราชบัญญัติการสอบวิชา ร.ศ. 109 (พ.ศ. 2433)..	74 ๘
	ประกาศจัดตั้งโรงเรียนมูลสามัญชั้นต่ำ ร.ศ. 111	77 ๙
	การปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา พ.ศ. 2438	78
	หลักสูตรมูลศึกษา ร.ศ. 128 (พ.ศ. 2452)	91
	วิชาประวัติศาสตร์ในหลักสูตรของโรงเรียนภายหลัง	
	พ.ศ. 2453	98
	ความเห็นที่จะจัดการศึกษา ร.ศ. 131	101
	โครงการศึกษา พระพุทธศักราช 2456	103
	หลักสูตรการศึกษา พ.ศ. 2454-2464	113
	หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายชายแก้ไขใหม่	
	พ.ศ. 2471	116
	จุดมุ่งหมายของวิชาพงศาวดารในหลักสูตร พ.ศ. 2454	
	พ.ศ. 2464 และ พ.ศ. 2471	126

บทที่

	การจัดเนื้อหาวิชาพงศาวดารในหลักสูตร พ.ศ.	
	2454 พ.ศ. 2464 และ พ.ศ. 2471	129
	ตำราและแบบเรียนวิชาพงศาวดาร	136
4	หลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์ในโรงเรียนของไทยระหว่าง พ.ศ.	
	2475 - 2503	145
	วิชาประวัติศาสตร์ในหลักสูตรของโรงเรียนกอนสงครามโลก	
	ครั้งที่ 2	145
	แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2475	148
	การปรับปรุงหลักสูตรและแบบเรียน พ.ศ. 2475 -	
	2476	150
	แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2479	160
	การปรับปรุงหลักสูตรและประมวลการสอน พ.ศ. 2480..	163
	วิชาประวัติศาสตร์ในหลักสูตรของโรงเรียนหลังสงครามโลก	
	ครั้งที่ 2	176
	การจัดหลักสูตรการศึกษา พ.ศ. 2491 - 2493	180
	การจัดเนื้อหาของวิชาประวัติศาสตร์ในหลักสูตร พ.ศ.	
	2491 - 2493	186
	แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2494	192
	การปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา พ.ศ. 2498 - 2502 ..	195
	แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503	205
	หลักสูตรการศึกษา พ.ศ. 2503	207
	จุดมุ่งหมายและการจัดเนื้อหาหลักสูตรสังคมศึกษา	
	พ.ศ. 2503	210
	การจัดเนื้อหาของวิชาประวัติศาสตร์ในหลักสูตร	
	พ.ศ. 2503	212

บทที่

5	หลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์ในโรงเรียนของไทยนับตั้งแต่	
	พ.ศ. 2503 เป็นต้นมา	217
	ความเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมืองการปกครอง	217
	ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ	220
	ความเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษา	224
	ความเคลื่อนไหวในการปฏิรูปการศึกษา	232
	ความเคลื่อนไหวในการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาระหว่าง	
	พ.ศ. 2510 - 2517	234
	การดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตร พ.ศ. 2518	245
	จุดมุ่งหมายและการจัดเนื้อหาของประวัติศาสตร์ในหลักสูตร	
	พ.ศ. 2518	247
	การปรับปรุงหลักสูตรหมวดสังคมศึกษา พ.ศ. 2520	251
	จุดมุ่งหมายและการจัดเนื้อหาประวัติศาสตร์ในหลักสูตร	
	หมวดวิชาสังคมศึกษา พ.ศ. 2520	253
	การปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา พ.ศ. 2521 - 2524 ...	257
	จุดมุ่งหมายและการจัดเนื้อหาของประวัติศาสตร์และกลุ่ม	
	สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในหลักสูตรประถมศึกษา	
	พ.ศ. 2521	260
	จุดมุ่งหมายและการจัดเนื้อหาประวัติศาสตร์และหมวดวิชา	
	สังคมศึกษาในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 ...	264
	จุดมุ่งหมายและการจัดเนื้อหาประวัติศาสตร์และหมวดวิชา	
	สังคมศึกษาในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 ..	270

บทที่

6 ผลสรุปและขอเสนอแนะ	276
บรรณานุกรม	291
ภาคผนวก	307
ประวัติผู้เขียน	314

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง เปรียบเทียบวิชาและอัตราเวลาเรียนในรอบสี่ปีค่างหนึ่งของหลักสูตรประโยค มูลศึกษา พ.ศ. 2454 กับประโยคประถมศึกษา พ.ศ. 2464	119
ตาราง เปรียบเทียบวิชาและอัตราเวลาเรียนในรอบสี่ปีค่างหนึ่งของหลักสูตรประโยค ประถมศึกษา พ.ศ. 2454 กับประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2464	120
ตาราง เปรียบเทียบวิชาและอัตราเวลาเรียนในรอบสี่ปีค่างหนึ่งของหลักสูตรประโยค มัธยมศึกษา พ.ศ. 2454 กับประโยคมัธยมตอนกลาง พ.ศ. 2464	121
ตาราง เปรียบเทียบวิชาและอัตราเวลาเรียนในรอบสี่ปีค่างหนึ่งของหลักสูตรประโยค มัธยมชั้นสูง พ.ศ. 2454 กับประโยคมัธยมตอนปลาย พ.ศ. 2464	122
ตารางแสดงอัตราคะแนนของวิชาภูมิศาสตร์และพงศาวดาร เมื่อเทียบกับวิชาอื่น ๆ ในหลักสูตรชั้นประถมศึกษาชาย จากประมวลศึกษาพิเศษ ภาค 2 พ.ศ. 2465 ..	123
ตารางแสดงอัตราคะแนนชั้นมัธยมบริบูรณ์ พ.ศ. 2471	124
ตารางเปรียบเทียบอัตราเวลาเรียนและอัตราคะแนนของวิชาต่าง ๆ ในชั้นประถม ศึกษา พ.ศ. 2480	153
ตารางเปรียบเทียบอัตราเวลาเรียนและอัตราคะแนนของวิชาต่าง ๆ ในชั้นมัธยมต้น พ.ศ. 2480	165
ตารางเปรียบเทียบอัตราเวลาเรียนและอัตราคะแนนของวิชาต่าง ๆ ในชั้นมัธยม- ปลาย พ.ศ. 2480	166
ตารางอัตราเวลาเรียนของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2491	181
ตารางอัตราเวลาเรียนของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย พ.ศ. 2493	182
ตารางอัตราเวลาเรียนของหลักสูตรเตรียมอุดมศึกษา พ.ศ. 2491	183
ตารางแสดงรายวิชาต่าง ๆ และอัตราคะแนนของหมวดวิชาในหลักสูตรเตรียมอุดม ศึกษา พ.ศ. 2491	183

ตารางแสดงอัตราเวลาเรียนในรอบสี่ปีคาหนึ่งของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในหลักสูตร ประถมศึกษาปีที่ 1 พ.ศ. 2498	199
ตารางแสดงข้อหน่วยของ เนื้อหาสาระกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตใน หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521	262
ตารางแสดงโครงสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ด้านเนื้อหาสาระ และอัตราเวลาเรียน	265